

สงวนลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งแรก สิงหาคม 2563

จิตรกรรมล้านนา

พุทธประวัติ ทศชาติ

ชาดกนอกนิบาต

ราคา 375 บาท

เรื่อง: ผศ.ดร.ชาญคณิต อวารณ์
พิมพ์ที่:

บมจ. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
จัดจำหน่ายทั่วประเทศ:

บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด
โทร. 02-423-9999

ผลิตโดย:

หสม. สำนักพิมพ์มิวเซียมเพรส

90/99 เดอะวิลล่า ซอยท่าอิฐ

ถ. รัตนนิเวศร์ ต. ท่าอิฐ

อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี 11120

Hotline: 081-913-5011

LINE ID : www.museumpress.com

www.museumpress.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ
ชาญคณิต อวารณ์.

จิตรกรรมล้านนา พุทธประวัติ ทศชาติ
ชาดกนอกนิบาต.--

นนทบุรี : มิวเซียมเพรส, 2563.
328 หน้า.

1.จิตรกรรมไทย-ล้านนา. I. ชื่อเรื่อง.

759.9593

ISBN 978-616-7674-19-3

สารบัญ

1	เกริ่นนำ	8
	ภูมิหลังล้านนา	8
	วรรณกรรมพุทธศาสนา “เนื้อเรื่อง” ของจิตรกรรมล้านนา	10
	• พุทธประวัติ	10
	• นิบาตชาดก	12
	• ทศชาติชาดกและเวสสันดรชาดก	12
	• ชาดกนอกนิบาต	14
2	จิตรกรรมล้านนา : คติ รูปแบบ	17
	จิตรกรรมล้านนา : ตำแหน่ง ที่ตั้ง	17
	• จิตรกรรมในกรุงเจดีย์	17
	• จิตรกรรมในอาคารหลังคาคลุม	18
	• จิตรกรรมวรรณกรรมพุทธ ภาพที่สร้างให้ดู	20
	• จิตรกรรมบนผืนผ้า	23
	• จิตรกรรมผ้าพระบฏใน พิธีกรรมเลี้ยงผีปู่และย่าและ	24
	รูปแบบสกุลช่างจิตรกรรมในล้านนา	25
	• กลุ่มงานอิทธิพลศิลปะพม่า-ไทใหญ่	26
	• จิตรกรรมบนผืนผ้าแบบพม่า ชั้นลำดับอยู่ที่ เชียงคำ จ.พะเยา	27
	• กลุ่มงานผสมผสานศิลปะพม่า-ไทใหญ่ ล้านนาและรัตนโกสินทร์	28
	• กลุ่มงานศิลปะรัตนโกสินทร์	30
	• กลุ่มงานศิลปะสมัยใหม่ แนวลมจริงตามปริมปราคติ	30
	• จิตรกรรม “ความกลัว-ความหวัง” เครื่องมือกำกับชีวิตคน	32
3	แหล่งจิตรกรรมสำคัญในล้านนา	34
	จังหวัดเชียงใหม่	34
	• วัดพระสิงห์ฯ	34

สงวนลิขสิทธิ์

- 9 พ.ย. 2563

มิวเซียมเพรส

งาน
759.9593
6231 จ
2563
ค.ป

• วัดป่าแดด	35	-เจ้าบุญวาทย์ฯ กับ	92
• วัดบวรนครหลวง	38	“การสร้างความเป็นไทย”	
• วัดท่าข้าม	40	ในศิลปะเมืองลำปาง	
• วัดปราสาท	42	• วัดไชยาทุ่งล้อม	94
• วัดเสาทิน	44	• วัดช้างเผือก	95
• วัดบุพพาราม	45	• วัดเกาะวาลูการาม	97
• วัดชัยมงคล	48	• วัดอุมลอง	99
• วัดอุปกุด	49	• วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม	101
• วัดสันป่าข่อย	52	• วัดท่าแหน	102
• วัดชัยพระเกียรติ	54	• วัดบ้านก่อ	105
• วัดพระธาตุดอยสุเทพฯ	56	• วัดทุ่งฝูง	108
• วัดเมืองมาง	62	• วัดพระธาตุจอมปิง	110
• วัดทรายมูล (พม่า)	63	• วัดช้างแต้ม	113
จังหวัดลำพูน	64	• วัดสบลี	115
• วัดพระยืน	64	จังหวัดพะเยา	116
• วัดพระธาตุนริภุญชัยฯ	66	• วัดหลวงราชสันตฐาน	116
จังหวัดลำปาง	69	• วัดบุญยืน	119
• วัดพระธาตุลำปางหลวง	69	• วัดแม่สุก	121
- จิตรกรรมเก่าแก่เรื่อง “พระอินทร์”	73	• วัดเชียงหมั้น	123
และ “นางสามาวดี” ที่วิหารน้ำแต้ม		จังหวัดเชียงราย	124
ยอดพระเกียรติพระเจ้าทิพย์ช้าง		• วัดเจ็ดยอด	124
และพระเจ้ากาวิละ		- ไลยศาสตร์ที่ศานากับ	126
- ประวัตินมมานพ	76	จิตรกรรมคาถาที่วัดเจ็ดยอด	
ความเป็นมาของพระอินทร์		• วัดป่าซางหลวง	130
• วัดนาแสง	78	- ยมบาลในร่างตำรวจ จัปพระสงฆ์	132
• วัดแสงเมืองมา	80	จังหวัดน่าน	133
• วัดนาคดหลวง	83	• วัดภูมินทร์	133
• วัดปงสนุกเหนือ	84	• วัดหนองบัว	138
• วัดลำปางกลางตะวันตก	87	จังหวัดแพร่	140
• วัดห้วยแหน	88	• วัดต้าม่อน	140
• วัดบุญวาทย์วิหาร	90	4 เล่าเรื่อง พุทธประวัติ	142
- เขียนมารผจญไว้หลังพระประธาน	90	ผ่านจิตรกรรมล้านนา	
คติท้องถิ่นลำปางเน้น “การตรัสรู้”		• อภิเชกสมรส เจ้าชายสุทโธทนะ	142

กับพระนางสิริมหามายา		• เหล่าขมิ้นดอกบวช	173
• อัญเชิญพระโพธิสัตว์จุติ	143	• พระเจ้าพิมพิสารสร้างเวฬุวันฯ	174
• สุปินนิมิต	144	• พระสารีบุตรบรรลุลอรหันต์	176
• ประสูติ	144	• โปรดพระประยูรญาติฯ	177
• กาลเทวิลดาบสเยี่ยมพระกุมาร	148	• พิมพาพิลาป	178
• อัญเชิญพราหมณ์	150	• เจ้าชายนันทะเถระรับบาตร	178
ทำนายพระกุมาร		• บรรพชาพระราหุล	179
• พระนางมหาปชาบดีโคตมี	151	• พระเทวทัตลอบทำร้าย	180
อภิบาลเจ้าชายสิทธัตถะ		พระพุทธรองค์	
• เจ้าชายสิทธัตถะเข้าปฐมฌาน	151	• ธรณีสูบพระเทวทัต	181
• สร้างปราสาท 3 ถดู	153	• นางวิสาขาถวายบุพพาราม	182
• เจ้าชายสิทธัตถะประลองศร	153	• ถวายพระเพลิงพระราชาบิดา	183
• วิวามงคล	155	• อุปสมบทภิกษุณี	183
• พบเทวทูตทั้ง 4	156	• แสดงยมกปาฏิหาริย์	184
• อารมณ์สังเวช	157	• เสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	185
• เยี่ยมพระนางพิมพาและพระราหุล	157	• ปาลีไลยก์	186
• เสด็จออกมหาภิเนษกรรมณ์	158	• โปรดองค์คูลีมาล	186
• เสด็จปลงพระเกศฯ	159	• ฉันทสูกรมัททวะ	187
• เสด็จกรุงราชคฤห์-	160	• เริ่มประชวร	187
พระเจ้าพิมพิสารเข้าเฝ้า		• ประชวร-ปรีณิพพาน	188
• ศึกษาที่สำนักอาฬารดาบส	161	• ถวายพระเพลิงพุทธสรีระ	190
และอุททกดาบสรามบุตร		• แบ่งพระบรมสารีริกธาตุ	192
• บำเพ็ญทุกรกิริยา	161	5 เล่าเรื่อง ทศชาติชาดก	194
-พิณ 4 แบบ ในจิตกรรมล้านนา	163	ผ่านจิตกรรมล้านนา	
• นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาส	163	• เตมียชาดก	194
• ลอยถาดอริษฐาน	164	• มหาชนกชาดก	198
• ทรงรับหญ้าคาฯ	165	• สุวรรณสามชาดก	200
• มารผจญ	166	• เนมิราชชาดก	202
• สัตตมหาสถาน	168	• มโหสถชาดก	205
• พบอุปกาศิวก	170	• ภูริทัตตชาดก	209
• ปฐมเทศนา	170	• จันทกุมารชาดก	212
• พบยสกุลบุตร	171	• มหานารทกัศสพชาดก	215
• โปรดเหล่าขมิ้น	172	• วิรุบบัณทิตชาดก	217

6 เล่าเรื่อง เวสสันดรชาดก 221
ผ่านจิตรกรรมล้านนา

• ทศพร	221
• หิมพานต์	223
• ทานกัณฑ์	224
• วนประเวศน์	227
• ชูชก	230
• จุลพน	234
• มหาพน	235
• กุมารบรรพ์	236
• มัทรี	239
• สັกกบรพท์	241
• มหาราช	242
• ฉกษัตริย์	246
• นครกัณฑ์	248
- จำลองเหตุการณ์ “นครกัณฑ์” พิธีขอฝนในล้านนา	249

7 เล่าเรื่อง ชาดกนอกนิบาต 250
ผ่านจิตรกรรมล้านนา

• คัถณะกุมาร	250
วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน	
• ก้ากาดำ	261
วัดด้าม้อน จังหวัดแพร่	
• หงส์หิน	265
วัดทุ่งฝูง-วัดบ้านก่อ จังหวัดลำปาง	
• บั้วระวงศ์หงส์อำมาตย์	271
วัดสบลี จังหวัดลำปาง	
• สังข์ทอง	277
วัดพระสิงห์ฯ จังหวัดเชียงใหม่	
• สุวรรณหงส์	286
วัดพระสิงห์ฯ จังหวัดเชียงใหม่	
• จันทฆาตชาดก	290
วัดป่าแดด จังหวัดเชียงใหม่	

วัดหนองบัว จังหวัดน่าน

ภาคผนวก 297

“ช่างแต้ม” จิตรกรในล้านนา

• นายน้อยเมตตา	298
• เจ็กเส็ง-หนานโพธา	298
• คำตาน	299
• ส่างจะเล	299
• หนานบัวผัน	299
• พระยานุศาสน์จิตรกร (จันทร์ จิตรกร)	300
• ขุนพิจารณิโยธา	301
• ปวน สุวรรณสิงห์	301
• ปั่น (ปั่น)	303
• น้อง อินชัยเทพ	303
• หลวงพ่อป้อ ทูเสนะ	304
• บุญปั้น พงษ์ประดิษฐ์	305
• จิตร ชันทปราบ	307
• อาคม ไชยสิทธิ์	308
• จันทร์ ชันทะกิจ	308
• เสาร์ ทองคำฟู	310
• กมล ลามชุ่มศรี	310
• สมาน ต້องรักชาติ	311

เชิงอรธ 314

บทที่ 1	314
บทที่ 2	314
บทที่ 3	315
บทที่ 4	319
บทที่ 6	319
บทที่ 7	320
บทที่ 8	320

บรรณานุกรม 322